

Remissvar – Tryggare hem för barn

Sammanfattning

Familjevårdens Centralorganisation (FaCO) har fått utredningen ”Tryggare hem för barn” på remiss för besvarande.

Regeringen har i september 2021 beslutat att se över regler i föräldrabalken (1949:381) om bland annat

- Vårdnadsöverflyttning
- Adoption
- Umgänge
- Utbildningsinsatser
- Sakkunnigt utlåtande

Syftet med uppdraget har varit att skapa bättre förutsättningar och trygghet för familjehemsplacerade barn och omfattar bland annat de frågeställningar hur skyddet för barnet kan stärkas vid vårdnadsöverflyttning och adoption samt hur umgänge med en förälder som har utövat våld eller gjort sig skyldig till någon annan allvarlig kränkning kan utformas.

Barns ställning i Sverige upplevs idag som rättsosäker och FaCO välkomnar utredningens förslag om en förändring av föräldrabalken där barnets perspektiv lyfts fram mer än föräldrars rätt. Utredningen föreslår bland annat att barn ska få ett offentligt biträde som företrädare när socialnämnden beslutat att inleda en utredning om vårdnadsöverflyttning samt att det bör vara den kommun som beslutat om en familjehemsplacering får fortsätta bevilja insatser till barnet även efter en vårdnadsöverflyttning. Vidare konstaterar utredningen också att domstolen ska kunna inhämta sakkunnigt utlåtande från psykolog i ett mål om vårdnad, boende eller umgänge.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2024.

FaCO ställer sig positiv till utredningens förslag då vi bedömer att de föreslagna ändringarna skapar mer trygghet, stabilitet och långsiktighet för placerade barn och unga och därigenom även för familjehemsvården i stort.

Sedan den 1 januari 2020 gäller FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som svensk lag. Enligt FaCO tas dock inte barnens rättigheter alltid i beaktande gällande vård enligt LVU. FaCO vidhåller att det barnrättsbaserade synsättet inte alltid genomsyrar verksamheter på alla nivåer och att barnrättsperspektivet inte får tillräckligt genomslag vid olika

beslutsprocesser. FaCO välkomnar därför utredningen som påvisar de svårigheter som familjehemsvården ofta ställs inför när det gäller att skapa en balans mellan barn- och ungas trygghet, familjehemsvårdens skyldigheter och de biologiska föräldrarnas rättigheter.

FaCOs yttrande

Umgänge/Vårdnadsöverflyttning

FaCO välkomnar utredningens förslaget om att utgå från barnets behov och bästa i stället för biologiska föräldrars rätt till familjeliv. Dock menar FaCO att ordalydelsen ”barnets bästa” fortfarande är ett begrepp som kan innebära allt för stora tolkningsmöjligheter. Den formuleringen behöver stärkas för att de föreslagna förändringarna ska kunna ge avsedd effekt då vi ofta ser att domstolarna fortsatt utgår från att det är kärnfamiljens som är det bästa för barnet.

Att en individuell bedömning ska göras vid fråga om umgänge och vad som är barnets bästa i det enskilda fallet och att det inte är de biologiska föräldrarnas beteende som ska vara utgångspunkten för bedömning, anser FaCO vara en allt för vag formulering. Vi vill i stället se en skärpning i formuleringen där det framgår att en förälder behöver uppvisa en klar förändring i sitt beteende innan umgänge kan ske. Att i lagtext inte omtala specifika skadliga situationer anser FaCO är dock rimligt med tanke på att alla placerade barns historia är unik, men återigen är en farhåga att formuleringen kring ”barnets bästa” kan misstolkas i domstol där vi gång på gång ser att de biologiska föräldrarnas rätt väger tyngre.

FaCO ställer sig i övrigt väldigt positiv till utredningens förslag. Speciellt ser vi med tillförsikt fram emot förslaget om offentligt biträde förordnas för barnet samt att de är socialnämnden i den kommun som beslutat om familjehemspaceringen som får bevilja fortsatta insatser till barnet. Här skulle FaCO dock önska att det formuleras som ett ”ska” i stället för ”bör” för att på så sätt undvika otydligheter i kommunernas ansvar. FaCO saknar också skrivningar som gäller inkomstbortfall, arvode och omkostnadsersättningar som är en stark faktor till att flera familjehem väljer bort alternativet att göra en vårdnadsöverflytt.

Sammantaget leder dock förhoppningsvis utredningens förslag till att fler familjehem kan ställa sig positiv till att genomgå en vårdnadsöverflytt för sina placerade barn.

Utbildningsinsatser

FaCO ställer sig bakom utredningen gällande att Domstolsverket bör överväga behovet av att genomföra en utbildningsinsats när det gäller riskbedömningar i familjemål mot bakgrund av utredningens förslag till ny lydelse av 6 kap. 2 a § FB. Vi välkomnar också

en utbildningsinsats med vad som menas med ”barnets bästa” då begreppet i domstol fortfarande oftast utgår från att det är kärnfamiljen som är det bästa för barnet.

Vårdnadsöverflyttning ska inte flyttas till allmän förvaltningsdomstol

FaCO ställer sig även här bakom förslaget att mål gällande vårdnadsöverflytt även fortsättningsvis ska avgöras i allmän domstol. Dock ser vi här en att allt för många familjehem upplever en stor ensamhet och därför en otrygghet när förhandlingar såsom vårdnadsöverflytt och umgänge efter en dylik ska processas. Här ser FaCO att Socialtjänsten fortsatt ”ska” ge stöd till familjehemmen.

2023-05-08

Styrelsen för Familjevårdens Centralorganisation (FaCO)